

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัยเรื่อง "ความทองการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับประชาชนในภาคกลาง" สืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้มีการศึกษาอยู่นอกระบบโรงเรียนที่เรียกว่าการศึกษาตลอดชีวิต คือการศึกษาที่ช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมใดก็ตามมีความสุขตามสมควร และการศึกษาดังกล่าวประชาชนได้รับมาจากรายการวิทยุกระจายเสียงมากกว่ารายการของสื่อมวลชนชนิดอื่น จึงควรจะได้ทำการวิจัยเพื่อทราบข้อเท็จจริงว่าประชาชนมีความทองการและนิยมในรายการวิทยุกระจายเสียงอย่างไร และสอดคล้องกับปริมาณเวลาของรายการที่สถานีวิทยุได้ออกอากาศไปมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาความทองการ ความนิยม และความกึกเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุกระจายเสียง และสำรวจปริมาณเวลาของรายการที่สถานีวิทยุจัดออกอากาศ เพื่อนำไปเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์กับความทองการ ความนิยม ของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุกระจายเสียง

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้เลือกกลุ่มประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง โดยวิธีสุ่มตัวอย่างและใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างนั้น ส่วนการสำรวจปริมาณเวลาของรายการที่สถานีวิทยุออกอากาศได้ เลือกกลุ่มสถานีตัวอย่างจากสถานีวิทยุที่เคยได้รับความนิยมสูงสุด 5 อันดับ ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการวิจัยไว้เมื่อ พ.ศ. 2511-2512

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยของความทองการ ความนิยมในรายการวิทยุกระจายเสียงของประชาชน และหาการอยละของปริมาณเวลาของรายการที่สถานีวิทยุออกอากาศ นำค่าเฉลี่ยและการอยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบหาค่าสหสัมพันธ์จากตำแหน่งของคะแนน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การมีเครื่องรับวิทยุในครอบครอง สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนฟังเสมอ และลักษณะนิสัยในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

1.1 ประชาชนประมาณร้อยละ 99 มีเครื่องรับวิทยุในครอบครอง

1.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนฟังเสมอ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วทท.705 สถานีวิทยุป.ช.ส. และ พล ปตอ.

1.3 ประชาชนประมาณร้อยละ 75 ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงทุกวัน

1.4 ประชาชนเลือกฟังรายการวิทยุกระจายเสียง โดยวิธีหมุนไปเรื่อย ๆ มากกว่าวิธีอื่น รองลงมาคือ เลือกจากรายการที่ฟังติดต่อกันมา

2. ความต้องการ ความนิยม และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ประโยชน์และความรู้ที่ได้จากการฟังรวมถึงความคิดเห็นต่อการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ตลอดจนเวลาที่ประชาชนฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

2.1 ประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนต้องการตามลำดับความมากน้อย คือ รายการบันเทิง รายการข่าว รายการความรู้หรือสารคดี และโฆษณาสินค้า โดยเฉพาะผู้หญิงและผู้มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ต้องการรายการบันเทิงมากที่สุด

2.1.1 รายการบันเทิงที่ประชาชนต้องการมากตามลำดับ คือ เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยสากล และละครวิทยุ

2.1.2 รายการข่าวที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือ ข่าวในประเทศ รองลงมาคือ ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวเหตุการณ์ในท้องถิ่น และข่าวต่างประเทศ

2.1.3 รายการความรู้หรือสารคดีที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือ รายการความรู้ทางการเมือง รองลงมาคือ รายการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ผู้มีอายุระหว่าง 41-60 ปี และผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ลงมา ต้องการรายการความรู้เกี่ยวกับศาสนา มาก

2.1.4 รายการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือรายการเกี่ยวกับอาชีพกสิกรรม

2.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

2.2.1 สิ่งที่ประชาชนได้จากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมากกว่าสิ่งอื่น ๆ คือ ความบันเทิง และสิ่งที่ได้มากเท่ากันคือ ทำให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และได้ความรู้ในด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ ได้เป็นเพื่อนแก้เหงาและได้คติธรรม ความคิด และได้รับความรู้คาถาคุณ

2.2.2 เนื้อหาที่ประชาชนต้องการจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมากที่สุดคือ เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ต้องการมากที่สุด เนื้อหาที่สองการมากเท่ากันคือ เนื้อหาที่ให้ ความบันเทิง และเนื้อหาที่สอดแทรกคติธรรมและข้อคิดต่าง ๆ

2.2.3 ประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนต้องการให้เพิ่มมากที่สุดเท่ากันคือ รายการประเภทความรู้และข่าว รองลงมาคือบันเทิง

2.2.4 ความยาวของรายการวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนชอบมากที่สุดคือรายการที่มีความยาวมากกว่า 30 นาที และไม่เกิน 1 ชั่วโมง

2.3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการปรับปรุงรายการวิทยุกระจายเสียง

2.3.1 ประชาชนต้องการให้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับระบบเสียงของสถานีวิทยุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ รองลงมาคือ การพูดของโฆษก เนื้อหาสาระของรายการ และเวลาของรายการมากเท่ากัน

2.3.2 เวลาที่ประชาชนฟังรายการวิทยุกระจายเสียงและเวลาที่ ต้องการฟัง

เวลาที่ประชาชนฟังมากในวันต่าง ๆ ของสัปดาห์คือ เวลาเช้า และหัวค่ำ เวลา
ฟังน้อย โดยเฉพาะผู้มอายุ 41 ปีขึ้นไป และผู้หญิงฟังน้อยที่สุด

เวลาที่ประชาชนต้องการฟังมากกว่าเวลาอื่น ๆ คือ เวลาหัวค่ำ และต้องการฟัง
มากเท่ากันในเวลา เช้ามักและเช้า

สรุปได้ว่า เวลาที่ประชาชนฟังกับเวลาที่ต้องการฟังตรงกัน

3. ปริมาณเวลาออกอากาศรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียง

3.1 รายการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแบ่งเวลาออกอากาศมากที่สุด 5
อันดับ เรียงตามลำดับมีดังนี้ เพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง ข่าวในประเทศ ความรู้ทางศาสนา
และละครวิทยุ

3.2 รายการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแบ่งเวลาออกอากาศน้อยที่สุด 5
อันดับ เรียงตามลำดับมีดังนี้ รายการสารคดีท่องเที่ยว รายการทายปัญหาชิงโชค รายการ
ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ความรู้สำหรับเด็ก และเพลงพื้นเมือง

3.3 เมื่อเปรียบเทียบรายการประเภทข่าวความรู้และบันเทิง พบว่าสถานี
วิทยุออกอากาศรายการข่าวและความรู้ ส่วนรายการบันเทิงออกอากาศมาก ยกเว้น
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยซึ่งออกอากาศรายการทั้ง 3 ประเภท ในปริมาณ
ใกล้เคียงกัน

4. ปริมาณความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงของประชาชนกับปริมาณราย-
การวิทยุกระจายเสียงที่สถานีวิทยุกระจายเสียงออกอากาศมีค่าสหสัมพันธ์เป็น 0.69 แสดง
ว่ามีความสัมพันธ์กันปานกลาง รายการที่สถานีวิทยุส่งกระจายเสียงมากเกินความต้องการ
ของประชาชนคือ รายการความรู้ทางศาสนา รายการความรู้ทางภาษาและวรรณคดี ละคร-

วิทยุ เพลงไทยสากล และเพลงสากล ส่วนรายการที่ประชาชนนิยมมาก แต่สถานีวิทยุส่งกระจายเสียงน้อยไม่พอกับความต้องการของประชาชนคือ ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวเหตุการณ์ในท้องถิ่นและรายการความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้อภิปรายผลได้ว่า

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงออกอากาศรายการประเภทบันเทิงมากเกินความต้องการ และความนิยมของประชาชน จึงควรลดรายการประเภทบันเทิงลงบ้าง โดยเฉพาะรายการที่ให้สาระประโยชน์น้อย ได้แก่ รายการเพลงสากล และเพลงไทยสากลที่จัดรายการโดยมีเพลงสลับกับการตอบจดหมายจากแฟนเพลงที่เขียนมาขอภาพฉายคาราหรือโฆษณา และสถานีวิทยุกระจายเสียงควรเพิ่มรายการประเภทข่าวให้มากขึ้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่ยังไม่สนองความต้องการและความนิยมของประชาชนเท่าที่ควร รายการข่าวทุกประเภทควรเพิ่ม ยกเว้นข่าวต่างประเทศซึ่งตรงกับความต้องการของประชาชนแล้ว

2. สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ประชาชนนิยมตรงกับสถานีวิทยุกระจายเสียง ที่ได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างถึง 3 ใน 5 สถานี คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วท. 705 และ พล ปตอ. แสดงว่าความนิยมของประชาชนยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และประชาชนนิยมสถานีวิทยุที่ออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีจำนวนรายการในแต่ละประเภทมากใกล้เคียงกัน ดังเช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังนั้นสถานีวิทยุอื่น ๆ ควรจะได้ออกศึกษาการจัดแบ่งเวลาของรายการของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเป็นแนวทางในการปรับปรุง

3. ผลการสำรวจและเปรียบเทียบปริมาณเวลาของรายการวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่สถานีวิทยุต่าง ๆ ออกอากาศพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงบางสถานีสามารถออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ได้มากทั้งในค่านประเภทของรายการและเวลา

ของการออกอากาศ ทั้งนี้เพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นมีหลายความถี่และได้แบ่งรายการ ออกเป็นภาคต่าง ๆ แยกตามความถี่ เช่น ภาคละครและเพลง ภาคข่าว และภาคศาสนา เป็นต้น เมื่อรวมเวลาของการออกอากาศรายการต่าง ๆ จากทุกสถานีวิทยุกระจายเสียง ปรากฏผลว่าสอดคล้องกับความต้องการ ความนิยมของประชาชนโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ใน ระดับปานกลาง จึงเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทของรายการไปตามความถี่ของสถานีวิทยุที่มี หลายความถี่ เป็นวิธีดำเนินการที่วิธีหนึ่งในการปรับปรุงสถานีวิทยุกระจายเสียง ให้สนอง ความต้องการและความนิยมของประชาชน

ขอเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การจัดเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง ควรจัดให้มีเนื้อหาซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการดำรงชีพของประชาชนเพื่อให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควร เนื้อหา ดังกล่าวที่สำคัญมีดังนี้

1.1 รายการประเภทข่าว ประชาชนมีความต้องการรายการประเภทข่าว มาก โดยเฉพาะข่าวพยากรณ์อากาศ ซึ่งสถานีวิทยุยังไม่พอกับความต้องการ เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพการเกษตร จึงควรจัดให้มีข่าวพยากรณ์อากาศ เพื่อการเกษตร โดยเฉพาะเพื่อให้เนื้อหาที่ละเอียดกว่าและจำเพาะเจาะจงลงไปในเรื่อง เกษตรกรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กรมอุตุนิยมวิทยาและสถานีวิทยุจึงควรจะได้รวม-มือกันปรับปรุงงานด้านนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ กรมอุตุนิยม-วิทยาควรจะได้เพิ่มข่ายงาน (Net work) ของการพยากรณ์อากาศให้มากขึ้น โดยเฉพาะ ในภาคกลางซึ่งเป็นบริเวณที่ทำการเพาะปลูกมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ส่วนสถานีวิทยุ ควรเพิ่มเวลาของข่าวพยากรณ์อากาศให้มากขึ้น และเพิ่มเนื้อหาของรายการที่เป็นการให้ การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับศัพท์เทคนิค ตลอดจนภาษาที่ใช้ในการพยากรณ์อากาศให้ง่าย

ขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรเพิ่มข่าวเหตุการณ์ในท้องถิ่นและข่าวประเภทบริการสาธารณะอื่น ๆ พร้อมทั้งมีการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นให้เข้าถึงประชาชนควบคู่กันไปด้วย

1.2 รายการประเภทความรู้ มีรายการประเภทความรู้หลายรายการที่สถานีวิทยุให้เกิดความต้องการของประชาชน เช่น รายการความรู้ทางศาสนา และรายการความรู้ภาษาและวรรณคดี เป็นต้น ควรจะได้มีการปรับปรุงโดยจัดเนื้อหาที่น่าสนใจยิ่งขึ้น หรือลดเวลาลงให้เหมาะสมกับความสนใจและเอาเวลาไปเพิ่มให้กับรายการอื่นที่ประชาชนต้องการมากกว่า

1.3 รายการประเภทบันเทิง ควรจัดเนื้อหาให้ส่งเสริมความรู้และสอดแทรกคติธรรม ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีของไทยทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ในขณะเดียวกัน ก็มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสมควบคู่กันไปด้วย เช่น ละครวิทยุ อาจจัดให้มีเนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น เรื่องโทษของการสูบบุหรี่เองโดยไม่ปรึกษาแพทย์ ซึ่งเคยจัดออกอากาศทางสถานีวิทยุบางแห่ง นับว่าเป็นแนวความคิดที่ควรส่งเสริม แต่ยังมีผู้จัดทำรายการทำนองนี้น้อยมาก เพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นเมืองควรแต่งเนื้อร้องให้สอดแทรกความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ หรือความรู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นต้น

1.4 รายการโฆษณาสินค้า ควรจัดเนื้อหาของรายการที่ไม่มุ่งแต่ประโยชน์ของบริษัทสินค้ามากเกินไป และต้องไม่หลอกลวงประชาชน ควรสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ให้มากขึ้น เช่น รายการโฆษณายาสีฟัน มีเนื้อหาที่กล่าวถึงการวิจัยทางการแพทย์เกี่ยวกับโรคเหงือก นับว่าได้ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าเนื้อหาว่าโฆษณาที่ทำให้ภาษาวิบัติอื่น ๆ เป็นต้น

2. การจัดแบ่งเวลาของรายการวิทยุกระจายเสียง ควรให้สอดคล้องกับลักษณะนิสัยในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของประชาชน เช่น

2.1 ควรจัดรายการสำคัญไว้ตอนเช้าและหัวค่ำ ซึ่งเป็นเวลาที่ประชาชนฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมากกว่าเวลาอื่น ๆ

2.2 ความยาวของรายการวิทยุกระจายเสียงแต่ละรายการไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง และไม่ควรมากกว่า 30 นาที สำหรับรายการทั่ว ๆ ไป นอกจากรายการที่มีลักษณะพิเศษอาจใช้เวลานานหรือน้อยกว่านี้

2.3 ควรจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้สม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน เพราะประชาชนส่วนมากใช้วิธีเลือกฟังรายการจากรายการวิทยุกระจายเสียงที่ฟังติดต่อกันมาเป็นประจำ

3. การปรับปรุงสถานีวิทยุมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการ ความนิยม และความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงอยู่เสมอ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงรายการวิทยุกระจายเสียงให้สนองความต้องการของประชาชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น หรืออาจใช้ผลการวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้วมาเป็นแนวทางก็ได้

3.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงควรจัดให้มีบริการแลกเปลี่ยนหรือให้ยืมรายการวิทยุกระจายเสียงซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาอื่นไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ด้วย ซึ่งอาจให้ยืมในรูปของแถบบันทึกเสียงหรือบทวิทยุก็ได้

3.3 เพื่อให้สถานีวิทยุออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และขจัดปัญหารายการซ้ำซ้อนจนบางรายการเกินความต้องการของประชาชน ควรหาทางดำเนินการให้สถานีวิทยุต่าง ๆ ในภาคกลางรวมกลุ่มกันให้บริการแก่ประชาชน โดยมีศูนย์รวมทำหน้าที่จัดแบ่งปริมาณเวลาของรายการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการและความนิยมของประชาชน รายการบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปก็ให้ทุกสถานีในกลุ่มเดียวกันถ่ายทอดออกอากาศพร้อม ๆ กันได้ และบางรายการที่มุ่งให้กับประชาชนบางกลุ่มก็ให้เป็นหน้าที่ของสถานีวิทยุท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนกลุ่มนั้น ๆ เป็นผู้จัดรายการเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายในนโยบายการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาของประชาชนมากยิ่งขึ้น ควรจะมีการวิจัยต่อไปอีกดังนี้

1. ศึกษาถึงสภาพการณ์ปัจจุบันของวิทยุกระจายเสียงเพื่อให้เข้าใจถึงวิธีดำเนินการ ปัญหา ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ อันจะเป็นแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหาและใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ศึกษาจากองค์การที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสนอเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น
2. ศึกษารายการวิทยุกระจายเสียงว่ามีเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีพของประชาชนมากน้อยเพียงใด ได้แก่ ความรู้ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย